

GLASNIK SVETOG ANTE

GLASILO SVETIŠTA SVETOG ANTE SARAJEVO / BISTRIK

Uskrsna prednost života

„Bez Boga - bez gospodara“

**Sveti Anto Padovanski -
zaštitnik padavičara**

**Nema drugoga puta
osim dijaloga**

Kronika

Oglasna ploča

Povratak sebi

Poštovani štovatelji svetoga Ante!

U rukama vam je i pred očima deveti broj *Glasnika svetog Ante*, glasila našega svetišta. Tiskan je za Uskrs i razumljivo je da smo ga ispunili uglavnom sadržajem koji govori o ovom našem najvećem blagdanu, ali smo i u ovom broju slijedili prvotnu uređivačku nakanu da pišemo i o svetištu sv. Ante u Sarajevu, o sv. Anti i o djelovanju franjevaca u glavnom gradu BiH.

No, na stranicama i ovoga *Glasnika* su i neki drugi prilozi između kojih bih izdvojio onaj o međureligijskom i svakom drugom dijalogu bez kojega nam je teško opstati ne samo na ovim našim užitim prostorima nego i šire. Često mi, naime, u svojim razgovorima znamo reći da je upravo naša domovina po svojim različitostima u nacionalnom i vjerskom pogledu posebna zemlja u svijetu. Ima nešto i od toga, ali zaboravljamo da bi se to isto moglo reći i za ljude. Ništa manje razlike nisu među ljudima nego i među zemljama. Neki će čak reći da je veća razlika između dva čovjeka nego između dviju država.

Svatko od nas ima pravo na svoju posebnost. Treba ovo istaknuti jer se neki plaše svoje posebnosti i, čini se, radije bi da su kao i drugi. Neki opet svoju posebnost stalno ističu, uznose se a druge preziru i ponižavaju. Svoje mišljenje i djelovanje proglašavaju jedino ispravnim...

A jedini način opstanka na zemlji koji vrijedi za sve njezine stanovnike jest zajedništvo u različitosti. Kad bude svatko svakom dopustio da bude različit, postat ćemo slični, postat ćemo posebni!

Vrijeme korizme i Uskrsa prigoda je da se pokušamo vratiti sebi i drugima, čovjeku i Bogu. S nadom da ćemo u ovom samislu iskoristiti ovo vrijeme želim svima sretan Uskrs i ugodno čitanje *Glasnika*!

Urednik

Sretan Uskrs

*svim štovateljima sv. Ante
i čitateljima našega Glasnika!*

Uskrsna prednost života

U uskrsnuću Isusovu za čovjeka vjernika položen je čvrsti temelj da život, sa svim svojim radostima i patnjama, ima ogromnu prednost nad smrću, nad uništenjem i nad propašću

svaki grob zahvaća
dublje
od svih
iskopanih grobova

jer golema je
prednost smrti

najdublje zahvaća
onaj grob
koji sâm
pokopa smrt

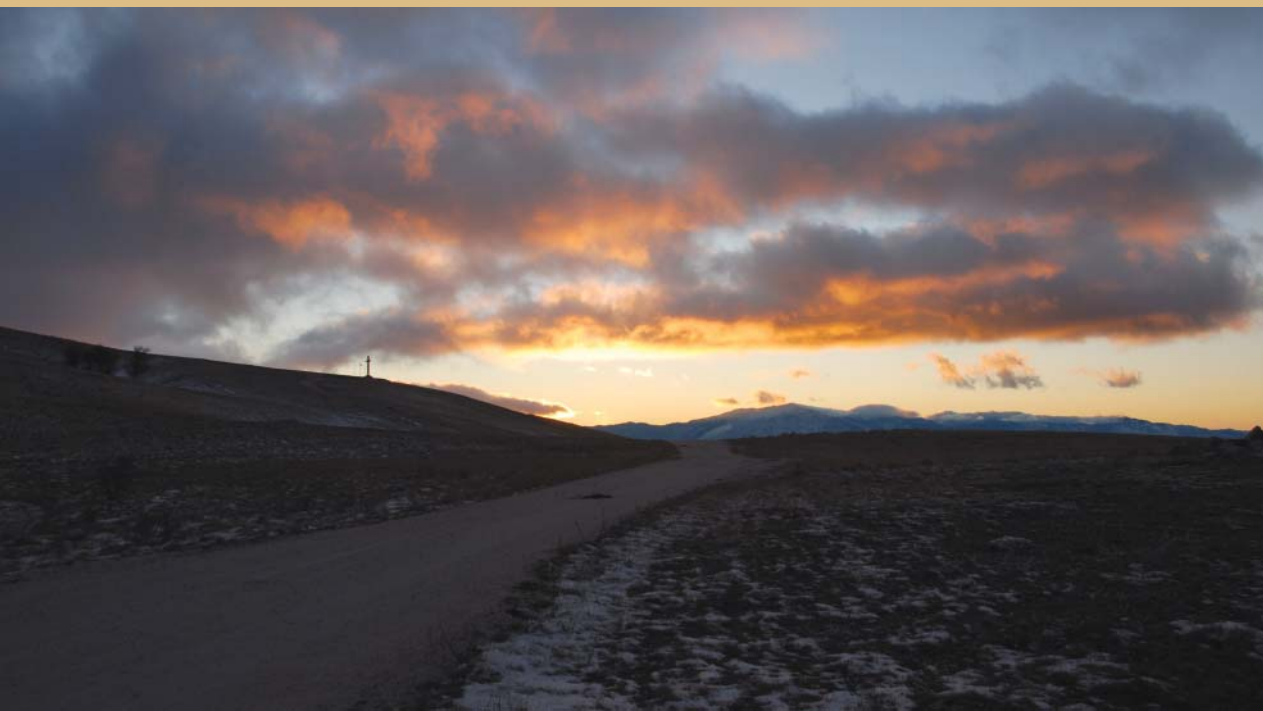
jer golema je
prednost života

(Kurt Marti, *Prazni grob*)

Kurt Marti, švicarski teolog i pjesnik, autor citirane pjesme *Prazni grob* radikalni je skeptik i radikalni vjernik. Ova njegova kratka pjesma prede onu napetost između sumnje i nade, kojom su obilježena sva biblijska izvješća i sva vjera u Isusovo uskrsnuće: s jedne strane sumnja da je Isus stvarno uskrsnuo, a s druge nada da je ljubav jača od smrti.

O nadi protiv svake nade

Igra sumnje i nade temeljno je obilježje svakoga, pa i suvremenoga života na svim njegovim razinama: na ljudskoj, vjerničkoj, političkoj, ekonomskoj i kulturnoj. Bol, strah i sumnja Isusovih učenika nakon događaja Velikoga petka trajna su obilježja svakoga ozbiljnoga kršćanina kojemu je poznata golema „prednost smrti“ u ljudskome životu, jer svaki grob zahvaća „puno dublje“ od onoga maloga prostora zemlje u kojega se čovjek polaže nakon smrti. I Isusov poraz, smrt, pokop i uskrsnuće, kako možemo čitati u tekstovima Novoga zavjeta, nisu bili nikako izvan sumnje: možda se ra-

dilo o „prividnoj smrti“, „histeriji“, „projekciji“, „zavođenju masa“, „krađi tijela“. Evanđelistima su bile poznate sve ove sumnje i oni ih ne kriju u svome pisanju. Međutim, kao i Kurt Marti, i oni svjedoče o „nadi protiv svake nade“ (Rim 4,18), o zahvatu jednoga groba koji je „pokopao smrt“, oni svjedoče onu „prednost života“ koja svoj temelj nema u oblacima, u ideologiji, u zamrznutim dogmama, u krivom čovjekovu rascjepu na dušu i tijelo, nego samo i jedino u Isusu koji je čovjeku pojedincu, svjesnome stanja vlastite ograničenosti i smrtnosti, objavio Boga koji mu daruje neuništivi, vječni život.

Prednost života

U uskrsnuću Isusovu, tome teškome bre-menu svih velikih ideologija i ateizama, za čovjeka vjernika položen je čvrsti temelj da život, sa svim svojim radostima i patnjama, ima ogromnu, zastrašujuću prednost nad smrću, nad uništenjem i nad propašću. Ta božanska „prednost“ života ne treba dokaze poput praznoga groba, ukazivanja uskrsloga Krista, čudesa u Isusovo ime. Ona nije ni prilika da kršćanin trijumfalno sebe postavlja kao gospodara nad čovjekom, nad drugim vjerama i svjetonazori-

ma, nego je prije poziv da nadu u smisao svijeta, čovjeka, svemira i svega postojećeg pretvara u praktično zalaganje da Zemlja ili konkretna životna gruda postane mjesto ljudske nade, što se utjelovljuje u pravednosti, odgovornosti, solidarnosti i ljubavi prema čovjeku.

Uskrsna „prednost života“, utemeljena u vjeri da je Bog u Isusovoj sudbini čovjeku darovao mogućnost da bude mjesto kroz koje će Bog biti prisutan među ljudima, sa sobom donosi nove izazove i nove zadaće stalnoga, svakodnevnoga zalaganja da „nada protiv svake nade“ ne postane u Crkvi, društvu i ljudskome djelovanju samo još jedna od lažnih ideologija koje zarobljavaju čovjeka. Ona mora biti stalni poziv na trijezno življenje i „skepse i nade“, uvažavanje i ljudske patnje i mogućnosti njezina smislenoga shvaćanja, i nepravednih struktura i mogućnosti njihove promjene u pravedne, i iskustva smrtnosti i mogućnosti njezine pobjede. U ovoj igri ljudskoga i „božanskoga“ groba susrest će čovjek onda uskrsloga Isusa i u njemu Boga koji dariva novi horizont svemu što živimo i što jesmo. I životu i smrti.

Franjo NINIĆ

Uskrs - povijesna činjenica

Događaj Isusova uskrsnuća je temelj izgradnje života u istini, pravdi i ljubavi već sada u ovom zemaljskom životu, gdje počinje i gradi se njegov onostrani život u Bogu

Isusovo uskrsnuće je historijska činjenica o kojoj svjedoče kršćani od početka do danas i ostat će tako u svoj budućnosti povijesti svijeta. *Doista, uskrsnu Gospodin!* (Lk 24, 34; usp. Mt 27, 6; Mk 16, 6; Iv 20, 9) - to uvjerenje iznose naime jasno i odlučno svi novozavjetni spisi kao pouzdani i vjerodostojni historijski dokumenti o tom događaju, koji postaje istodobno prva propovijed kršćana o Isusu Kristu. Jedno i drugo, historijski događaj i propovijed uskrsnuća, u kojoj se iznosi njegovo značenje za Isusov život, a potom za život čovjeka, nerazdvojno su povezani, i neprihvatljivo je jedno bez drugoga radi cjelovitosti istine - fizičke i metafizičke - koja se u njemu očituje i javno oglašava u povijesti svijeta.

Sv. Pavao o Isusovu uskrsnuću

Apostol Pavao u svom prikazu povezuje upravo oboje, historičnost i propovijed Isusova uskrsnuća, te piše ovako kršćanima u Korin-

tu: „Podsjećam vas, braćo, na Evanđelje koje sam vam propovijedao i koje ste prihvatili i u kojem stojite. Po njemu ste na putu spasenja ako zbilja čvrsto držite riječ koju sam vam kao radosnu vijest navijestio - osim da ste lakomisljeno prigrlili vjeru. Predao sam vam najprije ono što sam primio: da je Krist, suglasno Pismima, umro za naše grijeha, da je pokopan, da je treći dan, suglasno Pismima, uskrsnuo, da se ukazao Kefi, potom Dvanaestorici. Zatim se ukazao braći kojih je bilo zajedno više od pet stotina, od kojih većina još i sada živi, a neki su već pomrli. Potom se ukazao Jakovu, pa onda svim apostolima. A naposljetku, ukazao se i meni kao nedonoščetu“ (1 Kor 15, 1-8).

Što se tiče potvrde historičnosti toga događaja, navode se obično dvije činjenice u svjedočanstvima prvih kršćana - susreti sa živim Isusom nakon njegove stvarne smrti na križu na Golgoti i prazan grob nakon njegova pokopa u Getsemaniju. Sve je bilo dakle provjerljivo, i iskustva u ukazanjima živoga Isusa i mjesta na kojima su se zbili događaji njegove smrti i uskrsnuća, što ne daje mjesta nikakvim opravdanim sumnjama ili lakomisljenoj vjeri, kako svjedoči sam Pavao.

Međutim, prvim kršćanima je bilo osobito važno značenje toga događaja, ne samo zbog Isusa nego i zbog ljudi i svih stvorenja na zemlji. Oni su naime u tom vidjeli ponajprije

Božju potvrdu Isusa kao nevinoga pravednika koji nije ostavljen u poraznoj nepravdi i smrti, nego dobiva priznanje i nagradu - pobjedu nad nepravdom i smrću i vječno združenje sa živim pravednim Bogom - kako to govori Petar u svojoj prvoj javnoj propovijedi ljudima:

„Izraelci, čujte ove riječi: Bog je pred vama potvrdio Isusa Nazarećanina moćnim i čudesnim znacima koje, kako i sami znate, Bog učini po njemu među vama. Njega koji je predan po nepromjenjivoj odluci i predznanju Božjem, i koga ste vi bezbožničkom rukom razapeli i ubili, Bog je uskrisio, oslobodivši ga od lanca smrti, poradi toga što nije bilo moguće da ga smrt zadrži u svojoj vlasti“ (Dj 2, 22-24).

Isusovo uskrsnuće otvara nove vidike

Taj događaj ima također značenje za sve ljude i za sva stvorenja: činjenica Isusova uskrsnuća otvara nove vidike čovjeku u svijetu i pokazuje mu da on nije biće predano zlu nepravde i osuđeno na smrt, bez obzira na to kako živio i što činio, nego biće određeno i pozvano na gozbu života s Bogom, izvorom i ciljem svojim i svega stvorenoga u svijetu.

Zato je Isusovo uskrsnuće garancija i njihova uskrsnuća, i međusobno su tako nerazdvojno povezani da nema jednoga bez drugoga, kako to Pavao uvjerava kršćane svoga vremena:

„Ako se propovijeda da je Krist uskrsnuo od mrtvih, s kojim pravom neki među vama tvrde da nema uskrsnuća mrtvih? Ako li nema uskrsnuća mrtvih, onda ni Krist nije uskrsnuo! Ako li Krist nije uskrsnuo, onda je neosnovana naše propovijedanje, neosnovana je i vaša vjera. Tad izlazi da smo i lažni svjedoci Božji jer smo svjedočili da je Bog uskrisio Krista, kojega nije uskrisio, ako zbilja mrtvi ne uskrsavaju. Ako, naime, mrtvi uistinu ne uskrsavaju, ni Krist nije uskrsnuo. A ako Krist nije uskrsnuo, bez ikakve je vrijednosti vaša vjera; vi ste još u svojim grijesima. Tada i oni koji u Kristu umriješe izgинуše. Ako se samo u ovome životu uzdamo u Krista, najbjedniji smo od svih ljudi. Ali sad, Krist je uskrsnuo od mrtvih. On je prvenac umrlih“ (1 Kor 15, 12-20).

Tako s Isusovim uskrsnućem kao prvencem umrlih počinje nova budućnost čovjeka, sa svojim tjelesno-duhovnim bićem, koji nadilazi zemaljske granice i nalazi svoj mir i sreću konačno u Bogu. Ali događaj Isusova uskrsnuća ne daje samo nadu čovjeku u produženje njegova života u onostranosti, ili život poslije zemaljskog života u drugom svijetu nakon smrti, nego je temelj izgradnje života u istini, pravdi i ljubavi već sada u ovom zemaljskom životu, gdje počinje i gradi se njegov onostrani život u Bogu. Zato su kršćani pozvani da budu graditelji kulture života, a ne kulture smrti, građani civilizacije ljubavi i dijaloga među različitim kulturama, a ne civilizacije mržnje i sukoba civilizacija, kako danas navješćuju i rade mnogi zloguki proroci kod nas i u svijetu. Zato isti Pavao, nakon svoje propovijedi o Isusovom uskrsnuću poziva kršćane:

„Prema tome, braćo moja ljubljena, budite čvrsti, nepokolebljivi, uvijek napredujte u djelu Gospodnjem, svjesni da vaš trud u Gospodinu nije uzaludan“ (1 Kor 15, 58).

Fra Luka MARKEŠIĆ

„Bez Boga - bez gospodara“

Upravo su događaji na Maslinskoj gori i Golgoti pokazali da je Božja vladavina u Isusu dijame-tralno oprečna ljudskom gospodarenju

Ovih dana moglo se pročitati u dnevnim tiskovinama kako su građani prosvjedovali jer je na jednom zagrebačkom gradskom tramvaju pisalo „Bez Boga - bez gospodara“, što je vrijeđalo osjećaje i stavove vjernika glavnoga grada. Tramvaj je uskoro povučen, jer ne bi bilo dobro u predizborno vrijeme provocirati i vrijeđati građane. Vjerojatno će se *incident* uskoro zaboraviti, ali nešto drugo ostaje što treba čuditi i zabrinjavati, prije svega vjernike: Zašto je ovdje Bog stavljen kao metafora za sve one tirane, izrabljivače, porobljivače koji gaze čovjeka i uništavaju upravo od Boga darovanu slobodu čovjeku?

Prava i pogrešna slika Boga

Naime, takav natpis pretpostavlja predodžbu Boga koji je očito uzet iz svijeta u kojem živimo: Bog je gospodar, vladar kakvih u svijetu ima i previše. Razlika je samo u tomu što on ima veću moć, pa bi bio i veći gospodar, a time i veći tiranin. Budući da je riječ o poslijemodernom društvu, mnogi osobito mladi ljudi osjetljivi su na svoju individualnu slobodu i ne bi željeli imati „nikakvoga gospodara“, pa čak ni Boga kao gospodara u smislu ovih ljudskih gospodara. A ovaj je svijet pun malih i velikih božanstava koji zakriljuju pravo lice Boga.

Možda takvom imidžu Boga u suvremenom društvu pridonose i mnogi vjerski dužnosnici koji su svoju službu u povijesti shvaćali, ali i još dan-danas shvaćaju, kao vlast gospodarenja. Na taj način pridonose percepciji da je Bog opasni ugonitelj ljudi u

razne okvire, strukture, sheme i ideologije. Pa ipak treba reći da je takva slika Boga posve iskrivljena, osobito sa stajališta Novoga zavjeta. Tu izrijeком stoji tekst: „Znate da oni koji se smatraju vladarima gospoduju svojim narodima i velikaši njihovi drže ih pod vlašću. Nije tako među vama! Naprotiv, tko hoće da među vama bude najveći, neka vam bude poslužitelj! I tko hoće da među vama bude prvi, neka bude svima sluga. Jer ni Sin Čovječji nije došao da bude služen, nego da služi i život svoj dade kao otkupninu za mnoge“ (Mk 10,43-45).

Ovaj tekst dobro govori o tome što Isus očekuje od svojih učenika. Učenici bi trebali prihvatiti poruku o Božjoj vladavini. Božja vladavina pak oprečna je onoj ljudskoj. Ona se najbolje očituje u *Sinu Čovječjem* koji nije došao da mu drugi služe, nego da drugima bude na raspolaganju, koji ne prakticira onu praksu koju susrećemo u ljudskim društvima da se vlast sastoji u podjarmljivanju podanika i u apsolutnoj poslušnosti, da se veličina izgrađuje na nesreći drugih, nego donosi novu ljestvicu vrednota među kojima je ona glavna: da je istinska veličina u ostvarivanju sreće drugih i s drugima.

Božja i ljudska vladavina

U tom smislu gornji tekst suprotstavlja Božju i ljudsku vladavinu: one koji misle da vladaju represijom nad ljudima, a zapravo ne vladaju i koji misle da su veliki jer izvršavaju vlast okrutno nad drugima, a zapravo nisu suprotstavlja onima koji slijede logiku Božje vladavine pri čemu se vlast ostvaruje odozdo: prvi - zadnji, a veličina u solidarnosti i samodarivanju: velik - poslužitelj. Tu se također navodi i Isusov primjer gdje se ističe kako on nije došao ostvariti političko kraljevstvo, nego uspostaviti nove odnose među ljudima.

Takav Isusov princip biva još jasnijim ako si predočimo petu Isusovu antitezu (Mt 5,38-42) u kojoj se govori o nenasilju kao

temeljnomo načelu kršćanskog ponašanja, a događaj prigodom Isusova uhićenja na Maslinskoj gori kad se Petar hvata mača dobro ilustrira Isusov stav (Mt 26,52-53). Tom zgomom Isus daje upute učenicima da ne ostvaruje Božju vladavinu silom i nasiljem, nego praštanjem, dobrotom i ljubavlju. Isusov je Bog upravo onaj koji vlada ovim svijetom milosrdem, praštanjem, pravednošću povezanom s dobrotom i ljubavlju kao solidarnošću.

U tom smislu se ne može govoriti o Bogu kao vladaru u zemaljskim okvirima i o Bogu kao gospodaru koji uživa u nesreći svojih podanika. Takva slika Boga doista je preslikana iz zemaljskog kraljevstva i podliježe kritici koja važi za zemaljske gospodare. Kad bi Crkva navješćivala Boga Božjega kraljevstva koji bi bio suprotan ljudskim oblicima vladavine i kad bi se držala logike Božje vladavine, onda nitko ne bi ni imao potrebu pisati takve parole. Naprotiv! Vjerojatno bi se pisali suprotni slogani koji bi zazivali u ovo društvo upravo Boga Isusa Krista da se ostvari svijet bez tiranije, ugnjetavanja, iskorištavanja, varanja. Ostaje svakako veliko pitanje i čovjeku pojedincu, ali i cijeloj kršćanskoj zajednici: Kakvog Boga propovijedamo, kakvog Boga u praksi svjedočimo i kakvog Boga ljudima namećemo? Ili još drastičnije pitanje: ne postavljaju li se ljudski autoriteti često na mjesto Božjega autoriteta i na taj način zloupotrebljavaju Božju dobrotu, milosrđe, praštanje i ljubav i tako pridonose praktičnom ateizmu?

U ovom uskrsnom vremenu trebalo bi upravo imati na umu da su Isusa osudile dvije vlasti: vjerska u ime Boga i politička u ime cezara. Isus i njegova poruka o Božjoj vladavini bili su stavljeni na kušnju od strane onih koji misle da djeluju u ime Boga koji treba kažnjavati ljude i trpati ih u logore te od strane onih koji misle da one koji se zauzimaju za pravdu, dobrotu, ljubav i praštanje treba politički eliminirati jer potiču na revoluciju među podanicima. Na Isusu su se slo-

mile ambicije onih koji su željeli gospodariti nad ljudima i koji su htjeli ostvarivati svoju veličinu na podaništvu i poslušnosti.

Isus je Sluga Gospodnji

U današnjem vremenu došlo je nažalost do zamjena teza, ali zacijelo ne i bez velike krivnje onih koji Boga svakodnevno guraju u svoje prljave poslove i koji svoje krive postupke stavljaju pod okrilje Boga kakav se zacijelo nije objavio u Isusu.

Isus je Sluga Gospodnji koji ne slama napuknutu trsku, koji ne gasi upaljeno svjetlo, koji ne više po ulicama i prisiljava druge da ga prihvate. On je Sluga koji donosi svjetlo nenasiljem, a donoseći svjetlo drugima i sam će ugledati svjetlo. Može to biti svjetlo istine, može to biti svjetlo dobrote ili praštanja, može to biti svjetlo ljubavi, ali može to biti i svjetlo novoga života u uskrsnuću. Upravo su događaji na Maslinskoj gori i Golgoti pokazali da je Božja vladavina u Isusu dijametralno oprečna ljudskom gospodarenju. Zato na tom famoznom tramvaju - ali i u životu - ne bi bio primjeren slogan *Bez Boga - bez gospodara*, nego *S Bogom Isusa Krista protiv svakoga oblika tlačenja, podjarmljivanja, iskorištavanja i gaženja svakoga čovjeka bilo u čije ime*.

Božo LUJIĆ

Po primjeru sv. Franje i fra Andeo Zvizdović susreo se sa sultanom i razgovarao s njim (Đuro Seder, *Alhambra*)

Poznavanje - uvjet dijaloga

Postoje brojni problemi koje kršćani i muslimani moraju rješavati u dijalogu. Svi ti složeni i zaledem duboke tradicije uvjetovani problemi lakše će se rješavati ako se bolje poštuju i upoznaju jedni druge

Židovima, kršćanima i muslimanima Abraham je praotac vjere. Kršćani su jedna trećina svjetskog stanovništva, a muslimani malo više od jedne šestine. Dakle oko polovicu ljudi našega svijeta, židove, kršćane i muslimane, povezuje objava Abrahamu. Kršćani i muslimani su kao sljedbenici univerzalističkih religija rašireni po svim zemljama diljem svijeta i gotovo svugdje međusobno izmiješani, te o njima i njihovu međusobnu odnosu uvelike ovisi sudbina našega svijeta.

Prevladati negativne informacije

Povijest odnosa u abrahamskoj obitelji nažalost uvelike je išla putem razdiobe, zatvaranja, nepovjerenja, neprijateljstava, mržnje,

progona i ratova. Nažalost, i danas i u kršćana i u muslimana prevladavaju negativne informacije jednih o drugima i uvelike obostrano nekorektno poznavanje. Međutim uvijek je bilo i ljudi dobre volje koji su poput sv. našega oca Franje pokušavali premostiti razdiobu i uspostaviti susret, povjerenje, suradnju i dijalog. Usred sukoba s islamskim svijetom sv. Franji je uspjelo naći put do sultana.

U našem dobu svjedoci smo epohalnih blagoslovljenih i nadosnosnih zaokreta među abrahamskim religijama. Nakon opomene *Shoaha* kršćani su se najiskrenije, kao nikada dosada, dijaloški i odano, kao sestre i braća jednoga Oca, okrenuli židovima da ih saslušaju i razumiju. Židovi su počeli istraživati Isusa ne samo obranom kao remetitelja legitimnosti njihove vjere, nego kao vlastitoga sunarodnjaka sa svim njegovim djelom. Usred najnovijih prijetnji civilizacijskih sukoba među kršćanima i muslimanima započele su inicijative koje izgrađuju povjerenje. Svete knjige Staroga i Novoga zavjeta i Kur'an počinju se uzajmno respektirati, istraživati i nadahnjivati; razvijaju

se usporedna teološka istraživanja potreba vjere i služenja vjeri, na svim se razinama društva potiče i poboljšava suživot i suradnja među tim religijama. Međureligijski dijalog i suradnja već daju našem svijetu nadonosne plodove osobito na razini mira, zaštite života, ljudskih prava, pravde, solidarnosti.

Inspirativni Asiz

Moramo biti ponosni, ali i opravdati dan 27. listopada 1987. kada su se s poglavarom Katoličke crkve susreli u Asizu predstavnici svjetskih religija, među njima i židovi i muslimani, da mole jedni pokraj drugih. Taj je susret bio toliko inspirativan da je lančano pokrenuo praksu međuvjerskih susretanja diljem svijeta i otvorio epohalan zaokret u odnosu među religijama u svijetu.

U susretu kršćani i muslimani najprije moraju poći od zajedničkih tradicija vjere. Mi zajedno vjerujemo u Boga Abrahamova, Izakova i Jakovljeva, iako nam se putovi prepoznavanja njegova lica razilaze. To temeljno polazište u vjeri u jednoga Boga priznaju muslimani i kršćani diljem svijeta. "Muslimani Isusa, istina, ne priznaju Bogom, ali ga ipak časte kao proroka, a također i njegovu djevičansku majku Mariju. Nju ponekada i pobožno zazivaju. Osim toga iščekuju dan suda, kada će Bog naplatiti svim uskrslim ljudima. Zato cijene moralni život, a Boga štiju napose molitvom, milostinjom i postom". Susret s islamom nije samo susret dvaju golemih religijskih blokova kršćanskoga i islamskoga svijeta, nego je to susret ljudi koji žive te religije u svojoj svakodnevi. Kršćani i muslimani moraju se ohrabriti jedni druge susresti polazeći upravo od svakodnevice, od čina kao što su jelo, odijevanje i stanovanje, rad i društveni život. U toj svakodnevici kriju se slojevi tradicije, pamćenje i kontinuitet čiju složenost otkrijemo tek kada je ozbiljnije shvatimo. Budući da su kršćani i muslimani stoljećima živjeli zajedno u mnogim zemljama, unatoč svim poteškoćama stvorili su i bogate dobrosusjedske tradicije koje danas mogu biti polazišta za produbljenije upozna-

vanje, suživot i suradnju. Postoje brojni problemi koje kršćani i muslimani moraju rješavati u dijalogu, kao što je sloboda vjere, kao što su ljudska prava, organizacija društva itd. Svi ti složeni i zaleđem duboke tradicije uvjetovani problemi lakše će se rješavati ako kršćani i muslimani bolje poštuju i upoznaju jedni druge.

BiH - model suvremenom svijetu

Na Balkanu, osobito u Bosni i Hercegovini, kršćani i muslimani, unatoč svim protivštinama povijesti, stvorili su pozitivne mehanizme suživota koji mogu biti model suvremenome svijetu. Kršćani i muslimani u BiH čvrsto znaju i vjeruju da je isti Bog u kojega vjerujemo i kojega slavimo; sigurni su da živa vjera kršćana i muslimani donosi prave i jednake plodove vjere koji se svjedoče u životima pojedinaca i zajednice; sigurni su da je budućnost svijeta u Božjoj providnosti i da će nas ona voditi ako se Bogu klanjamo i ne slijedimo idole svijeta. Međusobna pomoć, podrška i suradnja, poštovanje i uvažavanje, povremeno sudjelovanje u kultu kao proslavi Boga koji nas povezuje, te suvremeni dijaloški poticaji, proizlaze iz te tradicije suživota kršćana i muslimana.

Mi kršćani, kada uvažavamo muslimane i poštujemo njihovu vjeru, možemo poštivati Muhameda kao onoga koji je iskreno Boga tražio poput biblijskih proroka, možemo poštivati islam kao izvanredan put prema Bogu, možemo poštivati Kur'an kao inspirativnu i meditativnu knjigu. Tako uklanjamo predrasude u muslimana prema Isusu Kristu i njegovoj Radosnoj vijesti i otvaramo put da ga upoznaju i poštuju kako ga mi kršćani vjerujemo i živimo. Živeći u poštovanju i dobrosusjedskom uvažavanju obostrano možemo preuzimati modele bogate tradicije duhovnosti i mistike i poticati jedni druge u dobrim djelima i zauzimanju za izgradnju našega zajedničkoga svijeta. I kada tako činimo držeci se poziva koji od Boga oslušujemo, sigurniji smo da će nas Providnost voditi svojim promislom putovima koje i ne slutimo.

Ivo MARKOVIĆ

Franjevci pokopani na sarajevskim grobljima (III)

Nakon što je u prethodnom broju našega *Glasnika svetog Ante* pročitala da je fra Tarzicije Slugić, umro 1935. godine, pokopan na groblju Bare, javila nam se naša vjerna čitateljica Vera Štimac i primijetila s pravom da to groblje nije tada postojalo. Zainteresirala nas je ova primjedba i, nakon kratkog propitivanja u KJP *Pokop*, ustanovili smo sljedeće: kada je umro, fra Tarzicije je bio pokopan na groblju sv. Josipa, a onda su 14. travnja 1981. godine njegovi posmrtni ostaci bili preneseni u groblje *Bare*. Isto se dogodilo i s fra Franjom Žuljićem, o kojem smo pisali u prošlom broju: umro je 28. svibnja 1935. godine, bio pokopan na groblju sv. Josipa i 14. travnja 1981. prenesen na groblje *Bare*.

U Sarajevu su umrli i pokopani na sarajevskim grobljima također:

14.
Fra **BENEDIKT
JAKOV MATE**

rođen je 2. svibnja 1912. u mjestu Gorica-Ves pokraj Ribnice u Sloveniji. Školovao se u Ribnici, gdje je završio krojački zanat. Kao član bosanske franjevačke provincije i brat nesvećenik stupio je u franjevački red 29. lipnja 1937. na Gorici u Livnu, gdje mu je franjevački habit obukao provincijal fra Marijan Jakovljević. U zajednici je obavljao službu krojača. U samostanu sv. Ante na Bistriku živio je dugi niz godina, od 1947. do 29. siječnja 1995. godine kada je umro i sutradan pokopan na groblju sv. Josipa.

15. Fra **BONAVENTURA IVAN ČOSIĆ** rođen je 21. lipnja 1907. u Busovači. U franjevački red primio ga je provincijal fra Petar Čorković 14. srpnja 1925. u Fojnici, a njegove jednostavne zavjete primio je godinu dana kasnije (15. srpnja 1926.) provincijalov delegat fra Bernardin Sarić. Navršio je tek 21 godinu kada je 27. studenog 1928. godine umro i bio pokopan na sarajevskom groblju sv. Josipa.

16. Fra **FRANJO
MAJDANDŽIĆ**

rođen je 26. ožujka 1942. u Kozari, župa Ivanska kod Banje Luke. Franjevački habit obukao je 14. srpnja 1965. u Kraljevoj Sutjesci. Svečane redovničke zavjete položio je u ruke provincijala fra Vlade Karlovića 1. kolovoza 1969. u Sarajevu. Kao brat nesvećenik proveo je svoj životni vijek uglavnom u Sarajevu, u samostanu sv. Pavla u Nedžarićima, gdje je bio nekoliko godina i ekonom. Umro je od karcinoma 18. srpnja 1998. godine i pokopan na groblju sv. Josipa.

17. Fra **LOVRO
LAZAR TUN-IBIŠ**

rođen je 1919. godine u Zjumu na Kosovu. Oblačenjem franjevačkog habita 29. lipnja 1939. na Gorici u Livnu stupio je u franjevački red kao franjevac *Bosne Srebrene*; obukao ga provincijal fra Alojzije Čubelić. Za svećenika je zaređen 1945. godine nakon čega je neko

vrijeme djelovao na Kosovu povremeno zamjenjujući dijecezanskog svećenika u Đakovici. Bio je čak imenovan i župnikom u Peći, ali mu komunističke vlasti nisu dopustile boravak u tom gradu. Došao je u Sarajevo, gdje je dobio napadaj slijepog crijeva od čega je umro 1. lipnja 1949. godine u sarajevskoj bolnici na Koševu. Navodno je bilo određenih problema s njegovom operacijom u ovoj bolnici! Pokopan je na groblju sv. Josipa.

18. Fra MIJO RIJEŠNJAK rođen je 27. listopada 1845. u Kraljevoj Sutjesci. Za svećenika je zaređen 1868. godine, a umro 7. rujna 1907. godine. Pokopan je na groblju sv. Josipa u Sarajevu.

19. Fra NIKOLA MOMČINOVIĆ rođen je 6. veljače 1860. u Kreševu. Svećenički red primio je 1883. godine. Kao župnik u Novom Šeheru umro je 28. srpnja 1912. godine u sarajevskoj bolnici; umro je u 53. godini života, 35. redovništva i 29. svećeništva. Pokopan je na groblju sv. Josipa u Sarajevu.

20. Fra ALOJZIJE MILIČEVIĆ rođen je 1870. godine, a umro kao student bogoslovije (klerik) 20. siječnja 1886. godine. Pokopan je na groblju sv. Mihovila.

21. Fra JOAKIM TROGRANČIĆ rođen je 18. ožujka 1882. i kao klerik preminuo od tuberkuloze 29. kolovoza 1903. godine u sarajevskoj bolnici. Pokopan na groblju sv. Mihovila u Sarajevu.

22. Fra JOSIP ĆURIĆ rođen je 5. studenog 1845. godine. Kao aktualni član uprave bosanske franjevačke provincije (definitor) umro je 12. srpnja 1898. godine u Sarajevu; umro je u 53. godini života, 36. redovništva i 30. svećeništva. Pokopan je na groblju sv. Mihovila.

23. Fra JOSIP TOMETINOVIĆ umro je u Sarajevu 10. siječnja 1900. u 27. godini života,

11. redovništva i 4. svećeništva. Pokopan je na sarajevskom groblju sv. Mihovila.

24. Fra FILIP POLJAKOVIĆ rođen je 29. rujna 1833, a umro u Sarajevu 20. srpnja 1898. godine u 65. godini života. Bio je župnik u Sarajevu. Pokopan je na groblju sv. Mihovila.

25. Fra VITOMIR JOSIP JELIČIĆ

rođen je 14. listopada 1898. godine u Podboru u Rami. Školovao se na Šćitu, u Visokom i Sarajevu te u Beču, gdje je 21. siječnja 1925. doktorirao. U odijelo sv. Franje, franjevački habit, obukao ga je 2. srpnja 1914. u Kraljevoj Sutjesci provincijal fra Lovro Mihačević. Sakrament svećeničkog reda podijelio mu je u Zagrebu 23. srpnja 1922. nadbiskup zagrebački dr. Antun Bauer.

U franjevačkoj provinciji *Bosni Srebrenoj*, osim što je kratko vrijeme nakon ređenja pastoralno djelovao u rodnoj župi Šćit i bio profesor na Bogosloviji u Sarajevu, obnašao je neke važne upravne službe: bio je, naime, tajnik Provincije, provincijal (1945-1949) i zamjenik provincijala. Svakako treba istaknuti da je kao provincijal *Bosne Srebrene* bio 11. svibnja 1949. uhapšen, potom zatvoren i pušten na slobodu 2. siječnja 1950. godine.

Važne upravne službe obnašao je i na razini Franjevačkog reda: bio je generalni definitor, generalni tajnik Reda te generalni vizitator u Sloveniji i Hrvatskoj. U BiH vratio se 1973. i nastanio se u Sarajevu/Nedžarići, gdje je i umro 15. listopada 1980. i pokopan na groblju *Bare*.

Marijan KARLAULA

Zavjetna slika iz Haidlfinga Foto Josef Kronschnabl

Sveti Anto Padovanski - zaštitnik padavičara

On koji je u pučkoj pobožnosti „nadležan“ za putnike, zaljubljene i izgubljene stvari ima u zavjetnoj slici iz Haidlfinga još jednu dodatnu ulogu

Jedna od zavjetnih slika (*ex voto*) u kapelici u mjestu Haidlfing kod Deggendorfa u Donjoj Bavarskoj prikazuje sveca kojemu je posvećena i kapelica - svetog Antu Padovanskog. Antunov lik ima obilježja koja se u

likovnim prikazima i inače njemu pripisuju: na jednoj ruci drži dijete Isusa, u drugoj lji-ljan. Svetac kao da lebdi u oblacima, dok čitava kompozicija slike sa zavjesama sa strane i „pozornicom“ u prednjem dijelu podsjeća na neku kazališnu scenu. Akteri scene jesu jedan otmjeno obučeni muškarac koji kleči na lijevoj strani i dječak koji na nekom podiju ili stolu leži na leđima bespomoćno ispruženih ruku.

Sveti Anto i epilepsija

Ništa od ovoga ne bi bilo neobično za zavjetne slike da povjesničari medicine nisu u prikazu bolesnog dječaka prepoznali simptome

epilepsije (padavice): neprirodno držanje tijela, ispružene ruke, široko otvorene oči i upadno obojene crvene usne kao znak krvarenja nakon što je dječak u napadu epilepsije nagrizao jezik. Neobično je samo to da je uz slučaj ove bolesti prikazan sv. Anto. On koji je, posebno u pučkoj pobožnosti, „nadležan“ za putnike, zaljubljene, izgubljene stvari, kojemu se utječe kod sklapanja braka i koji štiti od zaraznih bolesti i đavolskih napasti, ima u zavjetnoj slici iz Haidlfinga, dakle, još jednu dodatnu ulogu.

Stoga je njemački muzej za epilepsiju u mjestu Kork kod Freiburga zavjetnu sliku iz godine 1773. uvrstio u povijesni prikaz ove bolesti za koju se inače kao sveci zaštitnici obično spominju sv. Valentin, sv. Bernard, sv. Cirijak, sv. Severin iz Norika, a posebno sv. Kornelije, papa († 253, blagdan 16. rujna). (U Nizozemskoj i nekim dijelovima Njemačke epilepsija se označavala i kao *Kornelijeva bolest*.)

Moguće tumačenje za nesvakidašnji prikaz iz Haidlfinga moglo bi biti to da se sveti Anto u Bavarskoj ranije štovao i kao zaštitnik bolesne djece i od milja zvao *Kindlioni*.

„Sveta bolest“

Epilepsija kao bolest poznata je ne samo kod ljudi nego i kod životinja, posebno kod pasa. U starim kulturama važila je kao *sveta bolest*, jer se ponašanje padavičara tumačilo kao trans ili opsjednutost božanskom moći. Srednji vijek vidio je u padavici također opsjednutost, ali sada više demonskim silama, pa se prema tome bolesnike tako i tretiralo. Za vrijeme nacionalsocijalizma epileptičari su se smatrali *bo-galjima*, a njihov život manje vrijednim.

Od epilepsije su болоvali Gaj Julije Cezar, Napoleon, papa Pio IX., Alfred Nobel, pisac Dostojevski, umjetnici van Gogh, Leonardo da Vinci, Michelangelo, glazbenik Händel, Slobodan Milošević i dr. Sama riječ epilepsija potječe iz grčkog *epilepsis* koja u prijevodu znači doslovno ono što i hrvatska riječ padavica.

Jozo DŽAMBO

Ozdravljena paralizirana i epileptična djevojčica

Neka djevojčica od četiri godine po imenu Padovana, lišena uporabe nogu, vukla se po tlu, gmižući poput zmije. Bolestna osim toga od padavice, često se s pjennom na usnama valjala po zemlji, kopčajući se po njoj tako da je izazivala samilost.

Dok ju je jednom njezin otac, po imenu Petar, nosio na rukama, iznenada naiđe na svetog Antuna, koji se upravo vraćao s propovijedanja. Otac ga tada s velikom odanošću i pouzdanjem zamoli da nad njegovom kćerkicom učini znak križa. Vidjevši blaženi otac njegovu veliku odanost, u ime Trojstva označi djevojčicu znakom križa od glave do pete. Pošto je to učinio, odmah se uprisutni božanska moć koja bolesnici vrati siguran korak, tako da je mogla hodati bez ikakve pomoći. Bila je ozdravljena u tren oka također i od padavice.

(Iz knjige: *Cvjetići svetog Antuna*)

Oštećena crkva sv. Ante

U potresu koji se u Sarajevu osjetio u utorak 31. ožujka rano ujutro (3,46 sati) oštećena je i naša crkva sv. Ante na Bistriku. Manja oštećenja (pukotine) pojavila su se na vanjskom dijelu krova iznad prezbiterija i na zidu u koru crkve.

Zdravo križu - nado jedina!

U središtu apsida crkve sv. Ante na Bistriku dominira vitraj slikara Ive Dulčića *Raspeti Isus*. I tko god uđe u crkvu, ne može ne doživjeti taj jedinstveni koloristički prikaz mrtvoga Krista na križu koji može stajati uz bok najvećim svjetskim likovnim uprizorenjima Isusova raspeća.

Dulčić se majstorski prilagodio neogotičkome izduženom uskom prozoru tako da Isusovo tijelo prelazi prirodnu veličinu - obješen, sav visi na prikovanim rukama, glave naklonjene na lijevo rame, skrivena lica, patnički mrtav, izdužen, ali su omjeri sačuvani. Jednostavno i svečano oslikani prozor bez praznina i suvišnosti.

Dulčić je uspio iznimno plastično izraziti trenutak nakon Isusove smrti, početak totalne šutnje. Uspio je sažeti svu poruku Isusove samotničke patnje, a pri tome izmaknuti naturalističkim detaljima i senzacionalističkim iskazima tjelesne boli. Isusovo tijelo ima boju zemlje, zagasite žuto-zelene ilovače - zemaljsko tijelo, raspeto, ali opušteno u dostojanstvu. Isus visi na zelenom križu, na drvu života. Toliko se izdužio da spaja gornje s donjim, nebo i zemlju, Boga i čovjeka. Podloga i okolina na kojoj visi Isus nije tamna, nije smrtno ozbiljna, nego sva bukti od boja, od mnoštva malih raznobojnih prozorčića. To je Dulčić. To je vjera koja u smrti sluti vedrinu, u patnji smisao ljubavi, u totalnoj šutnji nadu novoga života. Velikim neoslikanim krugom, bijelom aureolom, u čijem je

središtu Isusova oborena glava, umjetnik kao da poručuje ne samo da se apsolutno sveto ne može obojiti, nego da je svetost najradikalnija stvarnost patnje i smrti, da je svetost ovdje na zemlji prije svih institucionalnih i društvenih kanonizacija - skrivena usred osamljenosti, skrivena čak i u samoj napuštenosti od Boga. Kad kroz taj bijeli otvor, u nekim danima kroz godinu, zabljesne sunce, naše oči zapljusne pitanje tajne - pitanje Božjega lica u Isusovu licu u smrti skrivenu i nestalu.

I dok se kršćani, Isusovi učenici, još od Isusova vremena „muče“ što bi bilo središte njihove vjere, dok se dakle muče s Isusovim križem, dok poput onodobnih židova više traže moćne i pobjedonosne znake, dok traže „zastrašujuća“ čudesa, dok Isusov križ svode na magijsko sredstvo, sredstvo moći protiv drugih ili ukrasni znak - jer im je Isusov križ izraz slabosti i sablazni; dok poput onodobnih Grka i današnji kršćani odlaze od križa, više traže i priklanjaju se mudrostima svijeta, utapaju se u senzacionalističke duhovnosti, ili odmah uskaču u lažnu sigurnost uskrsa, jer im je Isusov križ ludost i neuka zaostalost, s Pavlom, sa slikarom Ivom Dulčićem, valja isповјediti vjeru u Krista raspetoga u kojemu se sjedinjuju božanska slabost i snaga, božanska ludost i mudrost, a sve tako ljudski za ne povjerovati.

S raspetim Isusom započinje drugačije vrednovanje i života i povijesti. Njegova patnja i smrt na križu mijenjaju našu memoriju, nude drugačiji i novi kriterij iščitavanja našega ranjenoga pamćenje od rođenja do danas, od prahistorije to današnjih stratišta. Isusova patnja i smrt na križu istodobno nude novu perspektivu unutar nijemosti svijeta, prezira, osude i ostavljenosti od ljudi i Boga. U smrti je nada, poručuje Dulčićev vitraj, baš kao što klasična molitva kaže: *Ave crux - spes unica!* Zdravo križu - nado jedina!

Dulčićev središnji vitraj u bistričkoj crkvi - *Isusovo raspeće*, izraz je vedre i ozbiljne nade da život i u najradikalnijoj, nedužnoj patnji, ima smisla, te da je smrt sastavni dio božanskoga smisla i kada se nad sve nadvila smrtna šutnja i grobni muk.

Ivan ŠARČEVIĆ

Hvala, fra Bono!

Zbor *Marija Goretti* vježbao je sve ozbiljnije, a postajali su vidljivi i plodovi rada. Valjalo se dobro pripremiti za bar jednu pjevanu i nama povjerenu misu uz blagdan sv. Ante, ali nikako izaći pred puk bez dovoljno sklada (tada u tri glasa), po prosudbi zahtjevnog zborovođe.

Dobro su nam išle i radne aktivnosti u crkvi i oko nje pred navedeni blagdan. Tko se sjeća starinskog interijera crkve, zna da je osim glavnog oltara bilo još šest sporednih, s kipovima svetaca, te mnogo mjedenih i staklenih na dugačkim nožicama vazica za cvijeće i sličnih svijećnjaka, zatim bijelih stolnjaka i nadstolnjaka s prekrasnim vezom ili čipkom.

Vrijedne časne sestre i brat Bariša angažirali su nas (na naš prijedlog!) da pomognemo u glancanju svijećnjaka, zahtjevnom pranju osjetljivih vazica i aranžiranju cvijeća. Pažljivo smo presvlačili oltare stolnjacima, remek-djelima strepeći da se ne zgužvaju te dragocjenosti nabockane tankim iglama i koncima: boje zlata, smaragda, tirkiza ili boje vedrog neba.

Sudjelovanje u umivanju crkve pred blagdan davalo nam je osobitu važnost i osjećaj pripadnosti zajednici. Nismo tražili nikakvu nagradu, ali bili smo počašćeni ručkom, što je bio znak da nas braća fratri i časne sestre prihvataju pod svoje okrilje. A tako smo vježbali i radne navike i utemeljivali potrebu izgradnje osjećaja za korisni dragovoljni rad. Spontano i s užitkom.

Te daleke 1967. godine dobili smo i nove vjeoučitelje: fra Vitomira Silića i fra Janka Jelušića. Jednom zgodom nas je fra Vitomir poveo na mladu misu kolege fra Franje Križanca u rodni Vitez i upoznao sa svojom obitelji. S njegovom nećakinjom, kod koje sam spavala, godinama sam se dopisivala (žao mi je zbog prekinute veze!).

Gotovo cijeli zbor išao je i pjevao na mladoj misi fra Janka u Kotor Varošu. Spavali smo po kućama njegovih prijatelja, što je za nas bio pravi doživljaj - upoznati ljude i običaje izvan Sarajeva. Pjevali smo i u vrijeme svečanog ručka, kojim mladomisnik časti svoje goste. Sve to slavlje događa se u crkvi i oko nje, uz podignuti šator. Narod je uglavnom bio u živopisnim narodnim nošnjama, s kojima smo se prvi puta susreli!

Dugo smo se sjećali tih svečanosti, ali i preglasnog našeg pjevanja pri povratku. Glede brojnosti putnika: bilo nas je puno više od dopuštenog broja (nemojte nikome reći!).

A potom dolazi vrijeme u kome se ništa ne bi moglo zamisliti, niti ostvariti, bez osobne logistike (čitaj: zalaganja, organiziranja i ideja) našeg fra Bone Vrdoljaka! Iako doktor teologije po zvanju, uvaženi gvardijan samostana, na spontan način je, sa simpatičnom crticom ikavice u govoru, umio s nama naglašavajući da to tako rade Livnjaci, brate!

Za fra Bonina službovanja oko nas ja sam dobila od sv. Nikole najvredniji dar predviđen te godine: Sveto pismo Novoga zavjeta, jer je on osobno „izvijestio“ sveca da sam bila odlična u školi, poslušna u zboru i kod svojih roditelja. Žao mi je što u vrijednoj knjizi nije trajno ostala pisana posveta!

U to vrijeme fra Bono nas je pratio i na zimskim radostima zajedničkog sankanja na Trebeviću. S nama se spuštao niz padine i častio nas slatkišima, brinuo se da se ne prehladimo. Uvijek nasmijan i veseo, ali pravi autoritet.

Sklonost starinama i vrijednostima baštine oduvijek je bila njegova tiha, a kasnije i glavna preokupacija. Vodio nas je osobno na ostatke staroga grada na Bobovcu, pričao nam povijest toga vremena na licu mjesta. To je bila prava, očigledna nastava! A tek samostan Kraljeva Sutjeska, taj biser u kome nam je ishodio da pjevamo pučku misu te vidimo i čujemo sve što treba znati o tim vrijednostima. Uistinu su to nezaboravni trenuci koje nam je priuštio sa svojim suradnicima, uz blagoslov naših roditelja, koje je sve osobno poznao. Pravi fratar!

Nevjerojatno je koliko je fra Bono išao unaprijed u odgoju, suptilnim temama, o kojima naše mame ili nisu nikako ili su minimalno s nama razgovarale. Kada je većina djevojčica počela stasavati u tinejdžerke, angažirao je uvaženu gospođu Tonku (andeoskog glasa!), majku dvoje djece, da s nama djevojčicama održi sastanak. Tema je bila: problemi puberteta i kako se s njima nositi, te pojave nastale fiziološkim razvojem djevojčica. Hvala Vam fra Bono za sve! A ima toga još, čuvam za naredni prilog!

Ljerka VORLIČEK-LAJTNER

Umro fra Petar Anđelović

U franjevačkom samostanu sv. Ante na Bistriku u Sarajevu umro je u srijedu 14. siječnja oko 11 sati fra Petar Anđelović, franjevac, svećenik, publicist i bivši provincijal Bosne Srebrene. Umro je u 72. godini života, 53. redovništva i 45. svećeništva. Misa zadušnica slavljena je u crkvi sv. Ante 15. siječnja u 11 sati, a pokopan je 16. siječnja u 13 sati na groblju u Dubravama pokraj Brčkog. I misu i obred ukopa predvodio je provincijal bosanskih franjevaca fra Mijo Džolan. Od pok. fra Petra toplim riječima oprostili su se preč. Luka Tunjić (u Sarajevu) i Veselko Župarić (u Dubravama), u ime Vrhbosanske nadbiskupije i odsutnog kardinala Vinke Puljića; fra Gabrijel Mioč, generalni vizitator franjevačke provincije Bosne Srebrene; provincijal fra Ivan Sesar, u ime hercegovačkih franjevaca, gosp. Marin Ivanišević, predsjedatelj Općinskog vijeća, u ime društveno-političkih i kulturnih ustanova i mnogobrojnih prijatelja i poznanika pok. fra Petra iz grada i kantona Sarajeva; te Ana Cvitanušić, u ime članova Franjevačkog svjetovnog reda. I na misi zadušnici u Sarajevu i na ukopu u Dubravama okupilo se brojno mnoštvo ljudi: predstavnici crkvenih, društveno-političkih, kulturnih i gospodarstvenih ustanova, prijatelji i poznanici pok. fra Petra iz Sarajeva, Zagreba, Zenice, Tuzle, Brčkog, rodnog Boća i Zovika...

Životni krug

Fra PETAR ANĐELOVIĆ rođen je 9. prosinca 1937. u Boću pokraj Brčkog. Njegovi roditelji Petar i Mara rođ. Plavotić dali su mu na krštenju ime Marko. Osnovnu školu pohađao je u rodnom selu (1945-1949), srednju u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom (1949-1955. i 1956-1958), a filozofsko-teološki studij u Sarajevu (1960-1964) i Fuldi (1964-1966).

U Franjevački red stupio je 14. srpnja 1955. u Kraljevoj Sutjesci kada ga je u franjevački habit obukao tadašnji provincijal fra Boris

fra Petar Anđelović

Ilovača. Isti provincijal primio je u istom mjestu i njegove jednostavne zavjete godinu dana nakon oblačenja (15. srpnja 1956). Svečane pak zavjete položio je u ruke provincijala fra Vjekoslava Zirduma u Sarajevu 8. prosinca 1964. godine.

Vrhbosanski nadbiskup dr. Marko Alaupović podijelio mu je 1964. sve stupnjeve svećeničkog reda: u Sarajevu 23. veljače subđakonat i 15. ožujka đakonat, a u Gučoj Gori 12. srpnja prezbiterat (svećenički red).

Postavši svećenikom pastoralno je neko vrijeme kao kapelan djelovao u Essenu (Njemačka) (1964-1972). Po povratku u Bosnu krajem 1975. bio je tajnik Provincije (1976-1982). Potom je obnašao službu župnika u Zenici (1982-1985) i gvardijana u samostanu sv. Ante na Bistriku/Sarajevo (1985-1991) i ponovno (2000-2003). Član uprave Provincije (definitor) bio je od 1973. do 1976. godine.

Na provincijskom kapitolu 1991. godine, kada je Bosna Srebrena obilježavala 700. obljetnicu svoje nazočnosti na tlu BiH, izabran je za poglavara bosanskih franjevaca i tu

je službu obnašao sljedećih devet godina. A bilo je to doista osjetljivo i mučno vrijeme, vrijeme rata i neposrednog poraća. Od 2003. provincijski je i nacionalni asistent Franjevačkog svjetovnog reda u Bosni i Hercegovini.

Zapažen život

Za svoj rad primio je mnoga društvena priznanja među kojima su: *Zlatna plaketa* Lige humanista; *Menschenrechtspreis* njemačke zaklade *Friedrich Ebert* (1997); priznanje od asocijacije *Antonietta Labisi* iz Italije (2000); nagrada *Sloboda* Međunarodnog centra za mir iz Sarajeva za doprinos humanizmu, borbi za ljudska prava i slobodu u BiH, Europi i svijetu (2003); Šestoaprilaska nagrada Grada Sarajeva (2004); Povelja Saveza logoraša BiH; Orden Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske (koji mu je 2007. dodijelio predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić) te nagrada Udruženja izdavača i knjižara BiH za najboljeg autora u 2007. godini.

Bio je član Glavnog odbora Helsinškog komiteta za ljudska prava BiH.

Fra Petar je objavio sljedeće knjige:

Mi ostajemo (Zagreb, 1995);

Vjerni Bogu vjerni Bosni (Sarajevo, 2000);

Bosanski franjevci na pragu trećega tisućljeća (Sarajevo, 2003);

Stvarnost(i) okom vjernika (Sarajevo, 2004);

Franjevačka karizma u 26 slika (Sarajevo, 2006);

Fratari i njegova Bosna (Sarajevo, 2007).

Osim što je objavio spomenute knjige, svojim uvijek zapaženim tekstovima surađivao je ponajprije u franjevačkim periodičnim publikacijama: *Dobri Pastir*, *Bosna Srebrena*, *Jukić*, *Bosna franciscana*, revija *Nova et vetera*, *Svjetlo riječi*, ali su ga čitatelji nalazili i u *Kani*, *Slobodnoj Dalmaciji* itd.

Prije otprilike 14,5 mjeseci (22. listopada 2007.) primljen je na Gastroenterohepatološku kliniku Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu gdje mu je dijagnosticirana duboka faza ciroze jetre. Nakon petnaestak dana ležanja u bolnici vratio se u samostan (7. studenog

2007.) na kućno liječenje i zahvaljujući, osim zdravstvenom osoblju bolnice Koševo, svojoj upornosti i disciplini dobro se oporavio.

U prošli ponedjeljak (12. siječnja) požalio se prvi put na bolove u predjelu kuka desne noge. Nadajući se da će bolovi ubrzo prestati nije želio da tražimo pomoć liječnika. Preminuo je u srijedu 14. siječnja oko 11 sati. Iako smo dakle znali da je bolestan, da je teško bolestan, on je za sve nas u kući ipak iznenada i prebrzo otišao s ovoga svijeta. Njegova je smrt istinski gubitak za naše samostansko bratstvo, a njegov odlazak ostavlja veliku prazninu koju ćemo mi u samostanu sv. Ante na Bistriku još dugo osjećati.

Svi mi koji smo ga poznavali suglasit ćemo se u ovome: fra Petar je bio doista vrlo angažiran čovjek, svećenik, franjevac i intelektualac, uvijek pun ideja i planova. U našoj je franjevačkoj zajednici, čuli smo, godinama obnašao neke doista vrlo odgovorne službe. Uz ostalo, devet godina bio je provincijal; isto toliko godina bio je gvardijan u ovom samostanu sv. Ante na Bistriku. Bio je član uprave Provincije i njezin tajnik. No, rekao bih, ne samo po tim značajnim službama koje je obnašao ili zato što ih je obnašao nego po načinu kako ih je obnašao njegovo će ime zasigurno zauzeti istaknuto mjesto u povijesti franjevačke provincije Bosne Srebrene.

Fra Marijan KARAUŁA

Na Bistriku nije dosadno

13. prosinca 2008. U našem je samostanu organiziran dvodnevni *Mali božićni sajam*, na kojem su posjetitelji, starije i siromašnije osobe grada Sarajeva, po vrlo povoljnim cijenama, mogli sebi za Božić nabaviti razne prehrambene proizvode i piće. Ova je manifestacija bila doista humanitarnog karaktera.

15. prosinca 2008. U 18.30 sati održao se u našoj crkvi *Crysmas Coral*. Ovaj koncert je kao i svake godine organizirala Britanska ambasada.

20. prosinca 2008. Božićni koncert u našoj crkvi održali su članovi zbora *Pontanima* s dirigentom Josipom Katavićem uz tamburašku pratnju *Fojničkih tamburaša*, koje je vodio fra Mirko Majdandžić.

22. prosinca 2008. U našoj Maloj galeriji otvorena je izložba slika *Božićni Anale 2008*, koju svake godine organizira HKD Napredak.

23. prosinca 2008. Utorak. U 18 sati u crkvi smo imali pokorničko bogoslužje s

moogućnošću za pojedinačnu ispovijed. Bilo je dosta vjernika, a i svećenika, pa se svijet brzo ispovjedio.

24. prosinca 2008. U 20 sati slavili smo misu božićnog bdijenja, koju je predvodio gvardijan fra Marijan Karaula.

24/25. 12. 2008. misu polnoćku predvodio je provincijal fra Mijo Džolan uz koncelebraciju braće iz samostana i pjevanje zbora *Pontanima*. Ovu misu prenosila je televizija *Hayat* uz komentar gvardijana fra Marijana.

1. i 2. veljače 2009. slavili smo *Dan posvećenoga života*. Svete mise slavile su se u katedrali, a svečana akademija bila je na Franjevačkoj teologiji u Nedžarićima.

12. veljače 2009. U naš samostan došao je opći pohoditelj naše Provincije fra Gabrijel Mioč.

On obavlja kanonsku vizitaciju pred provincijski kapitul i kod nas bi trebao boraviti dva dana u razgovoru s braćom iz našeg samostana. U pratnji mu je tajnik fra Vinko Jelušić.

24. veljače 2009. U našoj je crkvi održan koncert koji su na flauti i gitari izvele Maja Matanović i Violeta Lučić.

26. veljače 2009. U povodu prve obljetnice smrti Nade Pivac otvorena je u *Maloj galeriji sv. Ante* izložba njezinih slika pod naslovom *Memento*. Ova se izložba uklopila u manifestaciju *Sarajevska zima*, a otvorio ju je gradonačelnik Sarajeva Alija Behmen, dok su o slikama govorile Azra Begić i Ljiljana Perduv - Misirlić.

27. veljače 2009. U Sarajevu je danas boravio predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić. Njegov boravak ovdje spominjemo zato što ga je u ime *Hrvatskog narodnog vijeća* primio njegov predsjednik, član našeg samostanskog bratstva fra Luka Markešić i udijelio mu počasnu plaketu-zahvalnicu.

Anto CVITKOVIĆ

Posjetite nas na adresi:
<http://www.svantosarajevo.org>

KALENDAR DOGAĐAJA

Nedjelja 5. travnja 2009.

Nedjelja muke Gospodnje (Cvjetnica). Mise u crkvi sv. Ante u 8, 9.30, 11, 12 i 18 sati. Pod misom u 11 sati pjevanje Muke Gospodnje po Marku. Na početku mise blagoslov grančica.

Utorak 7. travnja 2009.

Veliki utorak i dan sv. Ante. Četvrti utorak u pobožnosti *Trinaest utoraka na čast sv. Ante*. Pod misom u 18 sati pjevanje Muke Gospodnje po Marku. *Četvrtak 9. travnja 2009.*

Veliki četvrtak. U 18 sati misa Večere Gospodnje. Obredima Velikog četvrtka započinje uskrsno trodnevje muke i uskrsnuća Isusa Krista.

Petak 10. travnja 2009.

Veliki petak. Obred Velikog petka i pjevanje Muke Isusove po Ivanu u 18 sati. Služba muke Gospodnje sastoji se od službe riječi, klanjanja križu i pričesti.

Subota 11. travnja 2009.

Velika subota. Obred Uskrsnog bdijenja u našoj crkvi bit će 20 sati. Ovo je najsvetčanije slavlje cijele liturgijske godine. Obred se sastoji od službe svjetla (blagoslov ognja, paljenje svijeća i hvalospjev uskrsnoj svijeći), službe riječi, krsne i euharistijske službe.

Nedjelja 12. travnja 2009.

Nedjelja uskrsnuća Gospodinova (Uskrs). Mise u 8, 9.30, 11, 12 i 18 sati. Poslije svake mise blagoslov jela.

Utorak 14. travnja 2009.

Peti utorak u pobožnosti *Trinaest utoraka na čast sv. Ante*. Svečani Uskrsni koncert u našoj crkvi na kojem će nastupiti *Trio magis* i fra Anton Mrzlečki. Početak koncerta u 19 sati.

Četvrtak 16. travnja 2009.

Uskrsna izložba likovnih radova članova Likovne udruge pri HKD Napredak u *Maloj galeriji sv. Ante*. Svečanost otvorenja u 19 sati.

Petak 1. svibnja 2009.

Sveti Josip Radnik i početak svibanjske pobožnosti. Hodočašće u Olovo Gospi olovskoj (prijava na našoj samostanskoj porti).

Četvrtak 21. svibnja 2009.

Uzašašće Gospodnje ili Spasovo. Mise u našoj crkvi u 7.30 i 18 sati.

Nedjelja 31. svibnja 2009.

Duhovi. Mise u crkvi u 8, 9.30, 11, 12 i 18 sati.

Četvrtak 11. lipnja 2009.

Svetkovina Presvetog Tijela i Krvi Kristove (Tijelovo). Mise u crkvi u 7.30, 11 i 18 sati.

MISE U NAŠOJ CRKVI

Nedjeljom: u 8, 9.30, 11, 12 i 18 sati.

Svaki utorak posvećen je sv. Anti i mise su uz pobožnost sv. Anti u 8 i 18 sati. Nakon večernje mise predavanje za studente i mladež te druženje u samostanskoj dvorani.

Radnim danom samostanska misa s jutarnjom je u 7.30 sati, te večernja misa u 18 sati.

Prije svake mise može se potražiti svećenika za ispovijed i uvijek dogovoriti vrijeme za duhovni razgovor.

U crkvi se tijekom godine održavaju brojni glazbeni koncerti, a samostanska *Mala galerija Sveti Anto* je otvorena za susrete raznih udruga, za održavanje različitih vjerskih i kulturnih priredbi, okruglih stolova i znanstvenih predavanja.

Tiskanje ovoga broja našega *Glasnika sv. Ante* pomogla je tiskara SUTON - Široki Brijeg
Iskreno zahvaljujemo!

Nakladnik: Franjevački samostan sv. Ante, Sarajevo, Franjevačka 6

Tel: 033/236 107, fax: 033/236 108

E-mail: sv.anto@bih.net.ba

www.svantosarajevo.org

Glavni urednik: Marijan Karaula

Lektura: Ivo Pranjeković

Fotografija: Marijan Karaula

Grafički urednik: M.S. Štrika

Tisak: SUTON - Široki Brijeg

Ne plači Marijo

Ne plači Marijo
ta pogledaj puk što slavi
Tvog mrtvog Sina
u svetištu golubova
lete
lete

do prvoga sutona klikću
pa utihnu i jedu
a ti Ga Marijo
privijaš noću
na kamenim koljenima

Nevenka NEKIĆ